

"הסלון שלי"

יום השואה בראי השבעה באוקטובר
- אסופת טורי דעה -

מנשר הניצולים הוקרא לראשונה ע"י ניצול השואה צבי גיל בטקס שחתם את הכנס הבין-לאומי שהתקיים ביד ושם בנושא "מורשת ניצולי השואה - ההשפעות האתיות והמוסריות לאנושות" כקריאה לעולם כולו. הטקס נערך בבקעת הקהילות ביד ושם ביום ה', כ"ט בניסן תשס"ב, 11 באפריל 2002.

אנחנו דור ניצולי השואה הולכים ומתמעטים. בעוד שנים לא רבות לא יהיה עוד על כדור הארץ אדם שיוכל להעיד: "אני זוכר את מה שאירע בשואה". יוותרו רק ספרי זיכרונות ומחקר, תמונות וסרטים, ועדויות ניצולים. או אז יהפוך זיכרון השואה מגורל כפוי, החתום בבשרנו ובנשמתנו, ליעוד היסטורי שעל האנושות ועל הדורות הבאים לשאת באחריות לצקת בו תוכן ומהות.

באביב 1945 נדמו קולות וזוועות מלחמת העולם השנייה, ואנו, שרידי יהדות אירופה, יצאנו ממחנות המוות ומגאיות ההריגה, אחד מעיר ושניים ממשפחה, מוכים ומרי נפש, מיותמים, ללא קהילה וללא בית, ובלי נפש קרובה המחכה לנו ברחבי תבל.

המלחמה הסתיימה, אך אנו תהינו, נבוכים וכואבים, האם אחרי חשכת הגטאות, רכבות המוות ומחנות הריכוז וההשמדה, נהיה עוד מסוגלים להחיות בקרבנו את פתיל החיים, לאהוב, לעבוד, להקים משפחות ולציין ימי חג ומועד?

אנו לא נהפכנו לשונאי אדם ולשוחרי נקם על דם נקיים. זוהי עדות ניצחת לערכי המוסר הטבועים בהוויית עמנו עתיק היומין, ולאמונה ברוח האדם ובהשגחה. אנו בחרנו בחיים. שיקמנו את עצמנו, השתלבנו במאבק להקמת מדינת ישראל ותרמנו לחברה בישראל ובארצות ההגירה השונות שאליהן הגענו.

מרבית שרידי השואה באו לישראל- מדינת העם היהודי. היה זה עבורם לקח קיומי מהשואה. ביסודותיה של מדינת ישראל הונחו לא רק זכרם של שישה מיליון מבני העם היהודי שהושמד אלא גם הלקחים ההיסטוריים כדי שלא תשנה עוד שואה.

מאז ועד היום אנו מתמודדים עם הסוגיות המעיקות הרבות העולות מסיפור השואה: על מה ולמה נעשתה הזוועה? מדוע סומנו היהודים על-ידי הגרמנים כסכנה לאנושות שיש להשמידם? מדוע דווקא מקרב העם הגרמני שהוליד הגוים ומורי הלכה באתיקה וענקי יצירה בתרבות המודרנית יצאו הרוצחים שיצרו והפעילו את מכונת ההשמדה חסרת התקדים!?

אמנם, אנחנו ציבור פלורליסטי, רב פנים ודעות, אך משותף לנו ומאחד אותנו הרצון למסור לדורות הבאים את לקחי חיינו המיוסרים בטרם ירד המסך ויפרדו גם אחרוני הניצולים מזירת החיים. מכאן, מירושלים, מיד ושם - אתר ההנצחה של העם היהודי לשואה ולגבורה, ובמעמד זה אנו משמיעים את קולנו.

במסורת היהודית הזיכרון הוא ערך מכונן. ואולם, אין הזיכרון מבודד כערך עצמאי אלא נסמך לחובה המוסרית. היום, כשאנו, ניצולי השואה שהזיכרון צרוב בבשרנו, באים להעביר

את לפיד שליחות הזכירה לדורות הבאים, אנו מעבירים עמו גם את המסר היהודי שהזיכרון צריך להוליד למעשה ולמחויבות מוסרית. הוא צריך להיות הבסיס לפעולה ומקור הכח ליצירת עולם טוב יותר.

"לא תרצח" - היא החובה המוסרית העליונה אשר הוטלה על האנושות בהר סיני. זיכרון הרצח של ששה מיליוני יהודים ועוד רבים אחרים בידי הנאצים ועוזריהם, מחייב אותנו בחובה שאין למעלה ממנה לצו של "לא תרצח". החיים הם יצירת אלוה שכן אנוש לא יהין ליטול מזולתו, מאדם שנברא בצלם אלוהים. כחלק מזיכרון השואה אנו קוראים לחתור ללא לאות לשמירה קפדנית על חיי אדם ולהימנע משיפכות דמים.

אנו, כמי שכבודם האנושי חולל עד עפר ובשם של אלו שגורלם נחתם להשפלה מזוועה בטרם הוצאו להורג, קוראים לעולם כולו להתאחד סביב ערכי זכויות האדם והשוויון בין בני האדם ללא הבדל דת, גזע, לאום, מעמד חברתי או מין. רודנות ואלימות פוליטית כמו ניצול כלכלי אכזרי תוך רמיסת כבודם האנושי של יחידים וקבוצות, הם חטאים שאין להם כפרה ואשר על העולם הנאור להתאחד בפעולה נחושה כנגדם.

אין חלופה ממשית לקיום זה לצד זה של בני האדם ושל העמים. יש לעשות הכל כדי שבעיות יפתרו לא בשיפכות דמים אלא בשיג ובשיח, במזרח התיכון ובעולם כולו.

אנטישמיות וכל סוג אחר של גזענות טומנים בחובם סכנה לא רק ליהודים אלא לכל העולם. חבויים בהם מגמות שיכולות להוביל לרצח עם. בימים אלו ה"אנטישמיות החדשה" מכוננת בו זמנית נגד היהודים, נגד ישראל ונגד הציונות, תוך הפיכת מושגים אלה למושגים נרדפים. תופעות אלה שכיחות גם בתעמולה הבאה מהעולם הערבי. השואה הראתה לעולם עד היכן מגיע כוחן ההרסני של האנטישמיות והגזענות. הכחשת השואה, מזעור השואה ובנאליזציה של השואה, הם פתח מילוט מהסקת מסקנות מתבקשות מהעבר והפקת לקחים לעתיד. אנו נציגו של דור הניצולים קוראים לכל אנשי המצפון בעולם לעקור תופעות אלה מן השורש ולהיאבק בהן ללא פשרות.

על אף שזיכרון השואה טעון וספוג בחורבן, ברוע ובאבדן צלם אנוש המאיימים על כל ערך אנושי, אנו, הניצולים שצעדנו בגיא צלמוות וראינו כיצד משפחותינו, קהילותינו, ועמנו מושמדים, לא שקענו אל תהומות הייאוש ולא איבדנו את האמונה באדם ובצלם אלוהים. אנו מבקשים לחלץ מן הזוועה שחרצה בבשרנו, מסר חיובי לעמנו ולעולם - מסר של מחויבות לערכי האדם והאנושות.

השואה שייכת למורשת האוניברסלית של כל בני תרבות, היא שקבעה את אמות המידה לרוע המוחלט. לקחי השואה חייבים להיות לקוד תרבותי של חינוך לערכים הומניים, לדמוקרטיה, לזכויות אדם, לסובלנות וסבלנות, ונגד גזענות ואידיאולוגיות טוטליטריות.

מהר הזיכרון בירושלים יוצאת לעולם קריאתו של הלל הזקן: "מה ששנוא עליך אל תעשה לחברך" ואידך זיל גמור!

זהו המסר שלנו לאנושות, זאת המורשת לדורות הבאים.

זיכרון השואה בצל ה-7 באוקטובר שואבים כוח מהשורדים

אירועי טבח שמחת תורה טוענים את יום השואה השנה במשמעות אחרת. תמונות שלא חשבנו שנראה עוד הפכו למציאות שלנו - והיא הפכה לכאב ולתהייה: ה"לעולם לא עוד"? דווקא מתוך התהומות האלה נוכל השנה לשאוב כוח והשראה מסיפוריהם של שורדי השואה ששרדו את השאול והקימו דור חדש ומדינה. איך להתחבר לזיכרון אחרת וכיצד יראה זיכרון בסלון השנה בצל המלחמה והטבח? | פרויקט "הסלון שלי"

בעשור האחרון הפך פרויקט זיכרון בסלון לחלק בלתי נפרד ממאמצי הזיכרון והנצחת השואה. מה שהתחיל כיוזמה חברתית הפך למסורת במסגרתה מציינים יותר מ-2 מיליון אנשים בארץ וב-65 מדינות ברחבי העולם את יום הזיכרון לשואה ולגבורה בדרך אחרת, אישית ומחברת.

השנה, בעקבות אירועי 7 באוקטובר, קיבל היום הזה עבור כל אחד מאיתנו משמעות אחרת. בטבח שמחת תורה תמונות שלא חשבנו שנראה עוד הפכו למציאות מטלטלת. דווקא מתוך התהומות האלה השנה מאפשר לנו היום הזה הזדמנות להתעמק בסיפורי השואה ולשאוב מהם השראה וכוח. מתוך הכאב, נשאב תקווה מסיפוריהם של שורדי השואה ובני משפחותיהם ששרדו את השאול והקימו משפחות, דור חדש ומדינה.

בכל סלון השנה יוצב כסא צהוב להזכרת החטופים. כמה מהמפגשים ייוחדו לדיאלוג בין השואה לטבח ה-7 באוקטובר: באחד המפגשים ישתתפו אנשים מטעם מטה משפחות החטופים ושורדת השואה חנה גופרית, מפגש אחר ייוחד לשורדי הנובה ומפגשים נוספים ייערכו עם שורדי שואה ובני משפחותיהם כמקור השראה וחוזק אחרי האירועים הקשים.

בתוך חוט הקשר הזה, יצרנו בשיתוף פעולה של זיכרון בסלון עם ynet וידיעות אחרונות, פרויקט מיוחד בשם "הסלון שלי". במיזם שמונה כותבות וכותבים שרטטו במילים את "זיכרון בסלון" הפרטי שלהם השנה בצל השבת הנוראה היא. אנחנו מזמינים גם אתכם בערב יום השואה לקחת חלק באחד הסלונים ברחבי הארץ ולהשתמש במילים שלהם כחומר למחשבה לשיחה אקטואלית על זיכרון השואה. "לזכור ודבר לא לשכוח" במיוחד עכשיו.

בין הרובה הנאצי מול סבא יוסף - לגבורתו של שלמה רון בנחל עוז / שי פירון

כשסבא גנב לחם שומר המחנה כיוון את לוע הרובה לראשו, אבל הוא צחק: "יום יבוא והנכד שלי יהיה קצין בצבא יהודי בארץ ישראל". יותר מ-80 שנה אחר כך בנחל עוז שלמה רון העמיד פנים שהוא לבדו בבית. המחבלים רצחו אותו אך לא חיפשו את משפחתו - שניצלה. סבא יוסף הגשים את החלום כשנכדו עמד על מגרש המסדרים בבה"ד 1. שלמה רון יביט בחתונות נכדיו מלמעלה. שניהם יחד השביעו אותנו בשבועת הזיכרון והתקומה | הרב שי פירון מצייר את זיכרון בסלון שלו השנה בצל ה-7 באוקטובר עם התחייבות לתיקון

פרויקט מיוחד בשיתוף זיכרון בסלון

סבא יעקב, הסבא הביולוגי שלי, שמר על זכות השתיקה. הוא לא סיפר לי כלום. רק אפשר לי להביט בעיניו הכחולות, שהיה בהם כאב עמוק כמו מי אוקיינוס ותקווה גדולה כמו שמיים בהירים.

סבא יוסף היה סבא של דיבור. הוא ליווה אותי בכל מסעותיי בפולין. מילותיו וסיפוריו חרותים בי, הפכו לחלק ממני.

יום אחד, במחנה עבודה, גנב סבא יוסף חתיכה של לחם. שומר המחנה תפס אותו, השכיב אותו על הרצפה וכיוון את לוע הרובה לראשו. סבא יוסף פרץ בצחוק. "מה אתה צוחק?" שאל הגרמני הזועם. "יבוא יום" השיב לו הצעיר, "והנכד שלי יהיה קצין בצבא יהודי בארץ ישראל".

שישים שנה חלפו. בחלק האחורי של בה"ד 1 הסתובב סבא יוסף כאחוז דיבוק. על מגרש המסדרים צעד נכדו, עטור בדרגות סג"מ. אבל סבא יוסף עצם עיניים. הוא ראה עצמו שרוע על הרצפה במגרש המסדרים במחנה ההוא, הוא חש את ריח אבק השריפה של הקנה. הוא הרגיש את עוצמתה של התקומה, את ערכו של חלום.

זיכרון בסלון שבביתי הפך לאירוע שבמרכזו תקומה. זיכרון יוצר שתכליתו בהירה: להאמין בתיקון, להאמין בצדקת דרכנו כעם. אין מחיר לשואה. אין מחיר לששת המיליונים שנרצחו. אבל מותם מצווה עלינו לקום מעפר, להתחייב לבנות, ליצור. כל ימי מוקדשים להקמת ממלכת ההיפך. לאמונה שישראל תקום, תהיה מדינה מוסרית, חומלת, חזקה, אוהבת אדם, מאמינה בקדושת החיים.

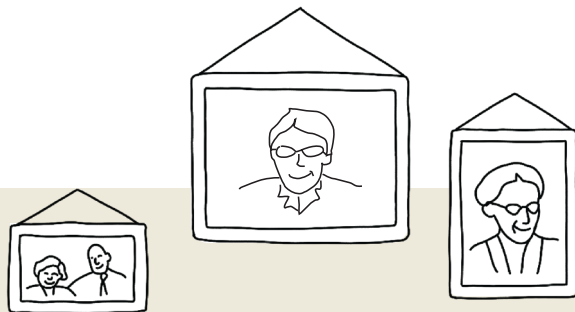
זיכרון בסלון מדי שנה שבביתי מוקדש לעתיד השואב את כוחו מן העבר. דומני שקול דמי בני משפחתי זועק אלי, מבקש ממני, פעם אחר פעם, לא לוותר על הארץ המובטחת, להושיט יד לחלש, לא להתאכזר, לא להתבהם.

סבא יוסף הלך לעולמו. אינני יודע אם נכדו הקצין לחם במהלך חצי השנה האחרונה בעזה. אבל אירועי שמחת תורה, החזירו אותי לאירוע ההוא. חשבתי על שלמה רון, חבר קיבוץ נחל עוז, בן 85. שלמה התחבא בביתו עם משפחתו, בשלב מסוים הלך לסלון ביתו, התיישב על ספה והעמיד פנים שהוא גר לבדו במקום, כאילו הוא זקן ערירי. הוא נרצח אך המחבלים לא המשיכו לחפש בבית. כך הציל שלמה רון את אשתו, שתי בנותיו ונכדו. סבא יוסף ושלמה רון מספרים את הסיפור היהודי: תקווה ואומנה, מסירות והתמסרות, קידוש החיים, מבט צופה פני עתיד.

השנה מוטלת עלי החובה לנהל זיכרון בסלון אחר. אין להשוות בין אירועי השואה היא לטבח הנורא הנוכחי. ואף על פי כן, אני חושב על שלמה רון, על מה שחלף במוח ברגעיו האחרונים. בטח אמר בינו לבין עצמו: הנכדים שלי, יתגוררו בנחל עוז על אפך וחמתך. יקימו ויקוממו את כל מה ששרפתם. יינטעו עצים ויבנו בתים.

סבא יוסף זכה להשתתף במסדר הסיום של קורס קצינים. שלמה רון, יביט בחתונות נכדיו מלמעלה. שניהם, יחד, השביעו אותנו בשבועת הזיכרון והתקומה.

במרכז יום השואה בכלל וזיכרון בסלון בפרט, התחייבות עמוקה לתיקון. לא רק בכי וכאב, במרכזם, שילוב ידיים לקראת העתיד. בסלון ביתי נספר את סיפור השואה והתקומה, נאמין שאנו עם 'נופל וקם'. אנו לא עם של חורבן, אנו עם של בניין.

לשבת עם האחות שלא הכרתי

בסלון / שושנה חן

הגרמנים הבטיחו לחם וריבה והמבוגרים שלא יכלו לשאת את חרפת הרעב של ילדיהם בגטו – הלכו איתם, בדיעבד, בדרכם האחרונה. שרה'לה אחותי בת ה-4.5 עוד הציעה לאמא לשפוך עליהם סיר צ'ולנט רותח כשיגיעו לקחת אותם. היא נרצחה בטרבלינקה. בזיכרון בסלון שלי השנה, כשברקע גבורת הילדים הקטנים בטבח שמחת תורה, הייתי רוצה לארח את שרה'לה הקטנה ולשאל אותה: מאין לקחה את התושייה מול "צייד האדם"? מאין לקחו אז והיום כוחות גיבורים קטנים? | שושנה חן כמהה להזמין לסלון המדומיין שלה השנה את אחיה שנרצחו ולספר על גבורת הילדים

אם הם יגיעו, תשפכי עליהם את סיר הצ'ולנט הרוחת", אמרה שרה'לה אחותי, רק בת ארבע וחצי, לאמא שלנו באותו יום שישי ארוך למחרת תשעה באב 1942, לפני שהגרמנים לקחו אותה מגטו ורשה בדרכה האחרונה לטרבלינקה. כל ההולכים היו משוכנעים שאמא ואביה ירצחו והיא תינצל. אבל אלוקים רצה אחרת.

הגרמנים הבטיחו להולכים 3 ק"ג לחם וק"ג ריבה ועונש מוות לנשארם, וסבתא של שרה'לה, שלא יכלה לשאת יותר את סבלם של נכדיה הילדים הגוועים ברעב, הלכה עם אחותי ועוד מצאצאיה. בגטו נותרה להסתתר אמא שלנו, בלה שרפה-רץ-שימן-בר ז"ל ששרדה שלושה מחנות עם תאי גזים. אביה של שרה'לה, דוד שימאן הי"ד, ממפקדי "מחתרת הלומדים" של חסידי גור בגטו ורשה, ניצל באותה אקציה בנס, אבל כעבור תשעה חודשים נרצח בירייה בזמן חיסול המרד בגטו. אחיי, משה כבן 11 וחווה כבת 7, ילדיהם של אבי מרדכי שניצל – נרצחו גם הם בטרבלינקה עם אימם.

כמה הייתי רוצה השנה בזיכרון בסלון המדומיין שלי לשמוע את קולה של שרה'לה הקטנה, להביט בעיניה. לבלוע כל מילה, כל זיכרון מפי הילדה, שקפאה במנסהרת הזמן. איך היה המעבר מחיים כנכדה ראשונה מפונקת למשפחה אמידה בלודז' - אל החיים בגטו ורשה? איך חוותה את הצפיפות, אימת המוות, הרעב? מה תוכל לספר לי על סבא וסבתא המיוחדים שלנו, שלא פגשתי מעולם? על היום בו הגיעו לוורשה מגטו לודז' האכזרי, ממנו הבריחה אותם אמא בסכנת חיים?

מי שמר על שרה'לה היקרה, כשאביה למד גמרא בבונקר שבעליית הגג, ואמא שלנו יצאה לעבודת פרך מצילת חיים ב"שופ" של שולץ – אייקון מצמרר בגטו? מה חשה כשנפתחו דלתות הקרון אל קבלת הפנים של הכלבים והצעקות ברציף הרכבת של "בית החרושת למוות"? איך הגיבו סבתא שלה ודודותיה, כשהבינו שבמקום לחם וריבה

הגיע המוות? ומאין לקחה את התושייה לומר לאמא שלנו להתגונן בפני הגרמנים ושותפיהם "צייד האדם" עם סיר של חמין מהביל?

"היום אני מבינה יותר, וצמאה למידע" - הייתי מסבירה לשרה'לה, האורחת שלי בסלון. כי אמא, כמו אבי, לא דברו על ילדיהם המתים. כמו מאות אלפי ניצולים ששכלו ילדים, הקימו חיים חדשים ושתקו. בגלל הכאב, בגלל המבט קדימה ותפקיד השתיקה בשיקום. בגלל קבלת הדין האמונית. דווקא בתקופה שבה הכל מתועד ונחשף, דומיית הורינו מספרת בקול גדול על השתיקה שאפשרה לנו לחוות ילדות מאושרת. רק אחרי שהלכו הורי לעולמם למדתי עד כמה המשיכו לחפש אחר ילדיהם, שנים אחרי שנרצחו, בולשים אחר ניצוצות של תקווה, אולי משהו שרד. מידע שעוזר לי היום להזדהות יותר עם המאבק של משפחות החטופים.

אמא כן אהבה לספר על גבורתם של הילדים בגטו ורשה. בני 6-7 שפרנסו את משפחותיהם, זחלו מתחת לפתחים של חומת הגטו, בתוך תעלות הביוב אל ה"צד הארי" כדי להביא למשפחותיהם מעט מזון. בני 8-10 שנותרו יתומים והמשיכו להאכיל את אחיהם ואחיותיהם הקטנים הגוועים מרעב. כשהייתי שומעת את הסיפורים ההרואיים האלה, הייתי משוכנעת שהם שייכים לעולם של פעם. לשואה. כי הרי הילדים של היום, ילדי השפע המפונקים, לא מסוגלים להתנהגות הרואית גדולה מהחיים. כשהרמתי גבה סקפטית, היתה אמא אומרת: "לא תאמיני למה ילדים מסוגלים כדי להציל את המשפחה, כדי לשרוד".

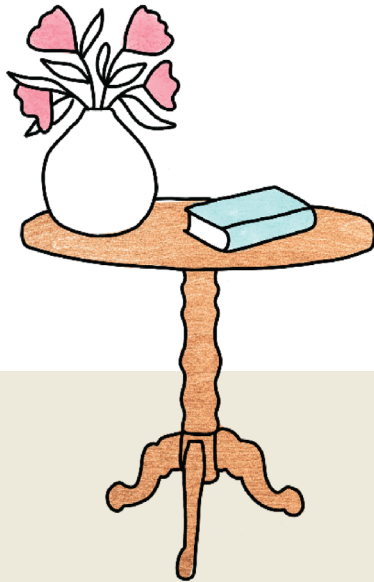
הסקפטיות התפוגגה. כמה נורא שאמא צדקה. הדר בכר בת ה-13 מבארי ניהלה חמ"ל והצילה את חיי אביה הפצוע קשה, בעוד אימה ואחיה הנרצחים מוטלים לידם. מיכאל (9) ועמליה (6) עידן מכפר עזה הסתתרו במשך 14 שעות בארון, מתקשרים עם העולם בסלולרי - בעוד אימם בסלון מתה. כל אלו המחישו עבורי עוד יותר את הגבורה של שרה'לה אחותי, של מיליון וחצי גיבורים קטנים חפים מפשע, הילדים שנרצחו, ומאות האלפים ששרדו כילדים רובם המובהק של שורדי השואה שחיים עמנו.

מה לא הייתי נותנת כדי לארח את אחיותי ואחיי לזיכרון בסלון בביתי בארץ ישראל, ארץ חלומותיהם. לחוות עם אהוביי, למרות שלא נפגשנו מעולם, את הזיכרונות ואת ההמשך של החיים האמוניים של הורינו סבינו וסבתותינו. לבלוע את מראם, להאזין לקולותיהם, כשאנחנו מוקפים במדפים עמוסים כרכי הגמרא, המשניות, החומשים, ים הספרים של אוצרות העם היהודי - נוף ילדותם, וילדותי.

כמה הייתי רוצה לספר לשרה'לה, וגם לאחיי משה וחווה הי"ד, - שעוף החול האגדי קם מחדש בארץ ישראל. שנולדתי כנגד כל הסיכויים. שדורות של ילדים נולדו במשפחתנו, ויש ביניהם הקרויים על שמם והם אפילו הקימו משפחות. ושכן, מאז שמחת תורה האחרון למדתי עוד פן אקטואלי לפסוק הנצחי: "הבט משמים וראה, כי היינו ללעג ולקלס בגויים, כי נחשבנו כצאן לטבח יובל, לאבד, להרג, למכה ולשמצה ולחרפה ובכל זאת שמך לא שכחנו, נא אל תשכחנו".

שטעטל עם כיפת ברזל / קובי אוז

ההורים שלי פליטי נאצים. כשהנאצים כבשו את טוניס איבדו הורי את הכול מלבד האהבה והמשפחה - הם עלו לכאן כי רצו עתיד אחר, להיות יהודי זקוף קומה, בלי פליטות, בלי לברוח. לצערי הקמת המדינה עדיין אינה נותנת מענה לחיים בטוחים לעמנו בארצו ואולי ייסדנו גטו גדול עם צבא, שטעטל עם כיפת ברזל ורק עכשיו חזרנו להיות ערניים וחזקים, אני מתפלל שוב ושוב שרק לא נירדם שנית, שלא נישען על זחיחות ניצחונות האתמול, כולנו ביחד צריכים להחזיק חזק את ידית דלת הממ"ד, בלי להרפות, שרק לא נשכח מה מחכה בצד השני של דלת המתכת.

"לא עוד" קרס אל תוך עצמו בטבח שמחת תורה. חשבנו ששברנו את מעגל הגורל היהודי והנה חזרנו לחשוש להישרף חיים. המדינה הכזיבה. את מי אזמין לעדות ביום השואה הזה - ניצולה שהסתתרה בארון ב-1940, או ילדה שהתחבאה בעוטף? מישהו שקפץ מרכבת מוות או ניצל מהנובה שקפץ מטיוטה? | קובי אוז מסביר למה הוא נבון ביום השואה השנה ומצייר את הזיכרון בסלון שלו

ליום השואה אני מגיע הפעם נבון במיוחד. את מי נזמין הפעם אחרי השבעה באוקטובר להעיד בזיכרון בסלון שלנו? אפשר להזמין ניצולה מבוגרת שהסתתרה בארון וניצלה ב-1940, מצד שני אפשר להזמין ילדה שהתחבאה לא מזמן בארון בקיבוץ בעוטף. אפשר להזמין מישהו שקפץ מרכבת מוות וניצל ואפשר להזמין מישהו ממסיבת הנובה שקפץ מטיוטה לבנה זכה לספר על כך.

סוללות זיכרון הזוועה התמלאו בזוועות חדשות, אבל מה יוצא לנו מכל מפעל הזיכרון הזה - יום השואה, הנסיעות למחנות הריכוז, יד ושם, הטקסים, "אלי, אלי" - אם את המעט שהיינו צריכים ללמוד מפריקט הזיכרון המפואר של הציונות, מזכר השואה, לא למדנו.

"לא עוד" קרס אל תוך עצמו בטבח שמחת תורה. המדינה של הצבר החדש והאמיץ שניצחה מלחמות, חילצה חטופים באנטבה ונוסדה כתשובה לכל הרדיפות, דווקא המדינה המופלאה שלנו כשלה בהגנה עלינו, לא למדנו כלום. שוב בני שטן חוללו טבח אכזרי שיבלוט לנצח בין שלל הפרעות והפוגרומים בהיסטוריה של העם הפזור והחבוט שלנו. חשבנו ששברנו את מעגל הגורל היהודי והנה חזרנו לחשוש להישרף חיים.

המדינה הכזיבה. מלבד לא מעט פרטיזנים לא מאורגנים, גיבורים בנגב, שמסרו נפשם להציל, שיוועו אנשי עוטף ישראל שעות רבות להצלה אך נותרו ללא מענה.

כל כך רצינו לנתק את השואה משאר מעשי הזוועה שנעשו ביהודים לאורך ההיסטוריה, בגלות ובארץ ישראל עד שהקפדנו לציין אותה בתאריך משלה ולא צירפנו אותה לט' באב, יום שמרכז בתוכו שלל אסונות לאומיים עתיקים יותר. ט' באב כמעט נשכח ויום השואה צויין ונמלא תוכן. חששתי שגורלו יהיה בעוד מאות שנים להיטשטש כמו זיכרון חורבן הבית. יום אחד גם הוא יהפוך חלילה לציזן חלול. השבעה באוקטובר, חידד את התחושה שלי, שאנחנו חווים רצף של אסונות וקטל, באירופה, בארצות ערב, בפרס, באפריקה וגם במולדת שלנו.

ראיתי חוסר אנושיות, שיגעון ורעב. אל תשכחו את החטופים / אופליה רויטמן

לפני שנחטפתי ב-7 באוקטובר מביתי לימדתי כמורה ש"לעולם לא עוד". השנה בערב יום השואה אני עדה בזיכרון בסלון של כולנו. הייתי עדה בשבי לחוסר אנושיות, לשיגעון פנימי לרעב האוכל את הגוף. העזתי להישאר עם צלם אנוש. בערב יום השואה הזה אני קוראת למדינה לא לאבד את צלמה ונושאת את הקול: "אל תשכחו אותנו". היום, כמו אז בשואה - רק שעכשיו זה בידיים שלנו

ב-7 באוקטובר נחטפתי מביתי באכזריות. ירויה ופצועה אחרי שכ-8 מחבלי נוחבה, חלאות אדם, פרצו וגררו אותי מתוך הממ"ד לעגלת טרקטור שבה נלקחתי לבדי לרצועה, כשהם מאיימים עליי ושומרים שהשלל שלהם לא יברח.

בארגנטינה עסקתי יותר מ-20 שנה בחינוך. לימדתי את היסטוריית הפוגרומים והטבח ביהודים בתחילת המאה הקודמת, אותה הכרתי ממשפחתי שברחה משם לארגנטינה. לימדתי על השואה ועל החשיבות של מימוש מעשי לביטוי "לעולם לא עוד". לא דמינתי מה עומד לקרות לי, לקהילה שלנו, לכולנו.

השנה, בערב יום השואה, אני העדה בזיכרון בסלון הלאומי שלנו. הוחזקתי בבדידות, כמעט בלי אוכל, בחדר סגור וחשוך, בתחושת איום תמידי. הייתי עדה לפחד משתק, לרעד בלתי נשלט בגוף, לאימה אינסופית, לאדרנלין המתפשט בגוף והופך דימום ושבר פתוח מירי לבלתי מורגש. הייתי עדה לאיבוד חירותי, לחוסר אנושיות, לרעב האוכל את הגוף, לשיגעון פנימי המאיים להשתלט על הדעת.

בימים הראשונים בשבי חשבתי על השואה יותר מפעם אחת. מתוך מעמקי וחדלות הנפש והגוף חשבתי מה יהודים בשואה עשו במצבי קיצון אולי דומים. נלחמתי לא לאבד את הדעת ובניתי לעצמי סדר יום שכלל הפעלת הראש והגוף. את תחושת הזמן והימים ניסיתי לשמור על בסיס זמני התפילות של חוטפיי ובמסגדים. כתבתי יומן וגם מכתבים לכל אהוביי, אך הוא נלקח ממני לפני השחרור.

מתוך תחושת רעב עצומה שהייתה לי בתחילת ימי השבי, העזתי לגנוב עגבנייה ברגע של אומץ, או טיפשות. בדרך חזרה מהשירותים לחדר בו הוחזקתי, חתכתי ואכלתי רבע ממנה ושמרתי את השאר חבוי מתחת למיטתי ליום שלא יהיה עוד מה. הרגשתי איך אני הופכת לחפץ ששום דבר לא תלוי בו.

בערב יום השואה הזה אני עדה, בהחלט וללא ספקות, שיש בעולם כאלו הרוצים

להשמיד את מדינתנו ואת עמנו ומוכנים עבור זה לעשות הכול.

אני עדה, ששבה מהשבי שבחרה בצורה אינטואיטיבית, אך גם מודעת, לא להוריד ידיים ולהילחם בדרכי כדי להישאר עם צלם אנוש.

אני גם עדה להפקרות הבלתי נתפסת בניר עוז בפרט ובאזור שהובילה לנרצחים רבים, למאות חטופים ולעשרות אלפי פליטים ומפונים בארצם. לצערי, ההפקרות הזו נמשכת עד היום, כשחלק ממנהיגינו לא לוקחים אחריות על מה שקרה, ועל מה שהביא אותנו לשם. לא מקיימים את ערך הערבות ההדדית הבסיסית שבין מדינה לאזרחיה ומצוות פדיון שבויים. וכשאני עדה לזה עולה בי זעם כאב, כי זה מגיע מתוך עמנו.

מאז חזרתי מהשבי, אני שומעת מחלק מהמנהיגים שהמחיר הנדרש בעד החזרת החטופים גבוה מדי. גבוה כל כך ואף מסכן את "חיי הנצח" למדינה ולעם. אם חיי הנצח עומדים אל מול אובדן ערכים כל כך בסיסיים שלנו, אזי אני חושבת שעל שמירתם שווה לסכן את עצמנו.

אך תפקידי בעל כורחי לא מסתיים רק בעדות בסלון הזיכרון, כי קולי הוא גם הקול של אלו שעודם שם. הקול הזה שאני שומעת אותו גם בתוכי ולא נותן מרגוע ואפשרות לשיקום עצמי, קהילתי ולאומי. הקול שאומר "אל תשכחו אותנו" – היום, כמו אז בשואה - רק שעכשיו זה עדיין בידיים שלנו.

"לעולם לא עוד?" אל תסמכו על העולם / יוסף חדאד

"לעולם לא עוד?" אל תסמכו על העולם

"עברתי פה שואה ושרדתי", אמרה לי רפאלה כשהגענו למיגונית בה הסתתרה בנובה. המשפט הזה נשאר איתי. מזה חמש שנים אני עורך "זיכרון בסלון" בחברה הערבית, ההיענות מרשימה, אבל השנה עלה חשש: איך נוכל לקיים סלון בערבית לזיכרון השואה כשרק עברנו רצח עם פה בארצנו שלנו? אבל אז הבנתי למה הפעם זה חשוב במיוחד | יוסף חדאד מדמיין איך יראה זיכרון בסלון שלו השנה ויש לו גם תפילה

כשהגעתי עם רפאלה למיגונית בשטח מסיבת הנובה, אותו מקום בו הסתתרה כשמחבלי חמאס טבחו בהם, היא אמרה לי: "עברתי פה שואה ושרדתי". האמירה הזאת נשארה איתי. מאז, אחרי חודשים של עיסוק בהסברה סביב המלחמה, פתאום הבנתי למה זה כל כך משמעותי להעביר את מה שעברנו לעולם.

עבור הדור שלנו, שורדי השואה הם קשישים שהולכים ומתמעטים ולצערנו בעוד כמה שנים לא יישארו עוד אנשי עדות. אבל ב-7 באוקטובר פתאום גילינו שורדים בכל הגילאים, גם ילדים ואפילו תינוקות. אלו עדויות ישירות מהתופת של מי שהיה שם. הפעם לא צריך קטעי ארכיון בשחור-לבן ששרדו את מה שהנאצים לא הספיקו להעלים, כי הנאצים החדשים, חמאס, דאגו לתעד הכול במצלמות פרו ולשתף בגאווה.

בחברה הערבית לא לומדים על השואה בבית הספר, כמו אצל השכנים היהודים. אני עצמי הגעתי בפעם הראשונה ל"יד ושם" רק בצבא ובגיל 30 פגשתי לראשונה שורד שואה. כשהחלטתי שאני עושה זיכרון בסלון בערבית, עם העמותה "ביחד ערבים זה לזה" - היו שחששו להגיע. אולי פחדו מתגובות של קיצוניים. אבל לאט, לאט הפחד התפוגג, ההיענות עלתה ומזה חמש שנים צעירים ערבים רבים פוקדים את "זיכרון בסלון". הצלחנו אפילו לקיים סלון זיכרון בדובאי, לראשונה על אדמת מדינה ערבית.

השנה החשש שוב ביקר אותי: איך נוכל לקיים סלון בערבית לזיכרון השואה בזמן שאנחנו במלחמה, כשרק עברנו טבח ורצח עם פה בארצנו שלנו? כן, ה-7 באוקטובר נחרט בכולנו. גם בחברה הערבית בישראל, הרי בין הנרצחים והחטופים ישנם ערבים ישראלים. גם בין סיפורי הגבורה.

אבל אז החלטתי עם חבריי שדווקא בגלל הטבח שעברנו, ודווקא בגלל השותפות בין יהודים וערבים שהתאחדו בזמן המלחמה כנגד האיום המשותף - השנה לזיכרון בסלון יש משמעות חשובה במיוחד.

בסלון שלי השנה יהיו צעירים מכל החברה הערבית ישראלית, מוסלמים, נוצרים ודרוזים. נקריא קטע עדות מתורגם לערבית ונקיים שיח משותף על השואה וזיכרונה עם התייחסות בלתי נפרדת לטבח ה-7 באוקטובר.

אני משוכנע שיש מי שחושב שמה שעברנו באותה שבת שחורה יגרום לכך שהדור הצעיר לא ירצה להתבונן בנושא השואה, כשעודו ספוג במראות ועדויות זועות הטבח. אני חושב אחרת. חשוב שנלמד על העבר, חשוב שנזכור ונזכיר, דווקא כי עברנו את זה שוב, דווקא כי למדנו שאי אפשר להשאיר את המילים "לעולם לא עוד" כסיסמה.

אי אפשר גם לסמוך על העולם שיקיים את ההבטחה הזו, זה תלוי רק בנו. גורלנו בידינו, וחשוב שכולנו- יהודים וערבים, ימנים ושמאלנים, דתיים וחילונים, כל חלקי החברה הישראלית נהיה מאוחדים, נזכור את השואה, נזכור את ה-7 באוקטובר, ננציח את הקורבנות ונתפלל למען החטופים שלנו שישובו במהרה. אינשאללה.

החתול השחור בסלון שלי השנה

למיה טבת דיין

כשהגויים שרפו את העיירה בפעם השלישית אמא של סבתא שלי הכניסה לבית חתול שחור. היא ידעה שלגויים קל לשרוף יהודים, אבל להעלות חתול שחור באש לא יעזו. השנה בערב יום השואה נשב, בסלון המדומיין שלי, סבתא מתה ונכדה חיה ואני אראה לה את החתול השחור המקועקע על הזרוע שלי. באותו מקום בגוף שפעם קעקעו בו יהודים | המשוררת מיה טבת דיין מספרת על הזיכרון בסלון שלה בצל ה-7 באוקטובר והאנטישמיות שחוותה על בשרה

כבר שישה חודשים אני יושבת בסלון עם סבתא רבקה שלי. לפעמים אנחנו בסלון הלא קיים עוד, שלה. לפעמים בסלון שלא הכירה, שלי. תזכירי לי את הסיפור עם השריפה? אני מבקשת ממנה, מאיזה כיוון שרפו את העיירה בפעם הראשונה? הבעירו עם לפידים את הבית הראשון בשורה שהדביק באש את האחרים? ומאיזה כיוון התחילו בשנייה? ואז אני מספרת לעצמי את הפרטים בכל הכוח.

והסיפור עם המתפרה, איך זה הלך, סבתא? מתי בדיוק הם ניפצו את הזוגית, שברו את הדלת, הטיחו את המכונות על הרצפה? באיזו שעה בבוקר סבא הגיע והבין שחייבים לברוח? ואז ברח. שוב אני מספרת לעצמי את הפרטים בכל הכוח.

הפרטים חשובים השנה. סבתא שלי סיפרה לי אותם כל השנים, אבל אני הקשבתי באופן כללי, לא הבנתי מה יש לדקדק. מה זה משנה אם היה בדיוק כך או בדיוק אחרת. למה להיאחז בקורבנות. באירועים שעברו מן העולם. למה לא לגמור את הסיפור באיזו כותרת רחבה - פגענו בנו, שנאו אותנו. עבר.

בעצם, אם אני זוכרת היום משהו זה בגלל שסבתא שלי הבינה כמה זה הרה גורל לשוב ולדרוש בפרטים, ומכיוון שאני הייתי נכדה מנומסת והקשבתי.

אבל השנה הפרטים חשובים גם לי. כי השנה בארצות הברית נתקלתי לראשונה על בשרי באנטישמיות. בכל הכוח השקוף שלה, המתעתע, אנטישמיות שאין בה גלוחי ראש וצלבי קרס. שמה שהיא עושה הוא מה שהיא *לא עושה* - אנטישמיות שמתעלמת ממך במסדרונות האוניברסיטה. מכחישה את הטראומה שאת עוברת. מוחקת אותך מרשימת המשתתפות. מרשימת משמיעות הקול. מעניקה את המיקרופון בחדווה למי ששונא אותך. מתחפשת - לביקורת על ישראל, או על הציונות או על היקף הלחימה. שותקת שתיקה רועמת לנוכח האונס והעיניים של נשים יהודיות. כמוך. אחיותייך. מתירה לתמונה של גוויית אישה יהודיה עירומה לזכות בפרס אמנותי. פגשתי השנה אנטישמיות חמקמקה כל כך שהייתי עלולה לא לזהות אותה.

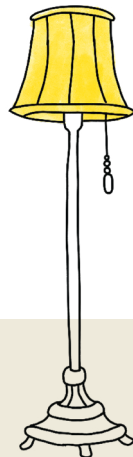
אם יש סיבה שזיהיתי אותה מיד, הרי היא יושבת בסלון שלי: בעיני התכלת שלה, בזיקנה שלה, בקולה האיטי, במוות שלה - סבתא שלי. ממשיכה לספר לי שוב ושוב על מה שעברה, כדי שאבין מה שאני עוברת, כדי לספר לי מי אני, ללמד אותי שפה שרק יהודים מכירים. שיהודים חייבים להכיר.

כשהגויים שרפו את העיירה בפעם השלישית אמא של סבתא שלי הכניסה לבית חתול שחור. היא ידעה שלגויים קל לשרוף יהודים, אבל להעלות חתול שחור באש הם לא יעיצו. החתול הזה הציל את חייהם. את השושלת שלנו.

סבתא שלי האכילה חתולים עד יום מותה.

על קעקועים אמרה, אני לא מבינה למה צריך את הקשקושים האלה? אבל השנה, אנחנו יושבות בסלון שלי, סבתא מתה ונכדה חיה, ואני מראה לה את החתול השחור המקועקע על הזרוע שלי. באותו מקום בגוף שפעם קעקעו בו יהודים במספרים. בדין מוות.

החתול שקעקעתי עליי הוא דין החיים. אבל הוא גם פרטי הפרטים של השפה שלנו, שלא שכחתי.

הסיכוי שיום אחד הסיוט הזה ייגמר

רענן שקד

גם כש"משוכנעים היינו ששום עולם אחר ושום זמן אחר אינם קיימים זולת עולמנו המרופש ועולמנו העקר העומד בקפאנו – את קיצם לא היינו מסוגלים לשוות בדמיוננו" – גם אז, עדיין ישנו הסיכוי.

ומירב לשם גונן, שסיפרה לי זמן קצר אחרי ה-7 באוקטובר על שיחת הטלפון האחרונה שלה עם רומי. אותה שיחה שבה בתה אמרה לה: "אמא, ירו בי, אני מדממת, אני הולכת למות", והאם השיבה: 'מה פתאום, את הולכת לחיות', גם ככששמעה כל הזמן יריות מסביב. היא, האם הזו, לא מוכרחה להתארח פיזית בסלון כדי לייצג את הסיכוי הזה. הסיכוי שבכל זאת, ייתכנו חיים. הסיכוי שאפשר להינצל ולהציל חיים. "המשפט המשפחתי שלנו כבר שנים הוא ש'אני אלך בשביל הילדים שלי מסביב ליקום ובחזרה' - ועכשיו מילת המפתח היא 'בחזרה'", כמו שלשם-גונן אומרת. הסיכוי הזה.

בין שני הגיבורים בעל-כורחם האלה מחבר רק הדבר האחד הזה - ההיצמדות לסיכוי. הסיכוי האחד, הקטן, כנגד כל הסיכויים. הסיכוי שעצם ההתמסרות אליו והאחיזה בו לאורך זמן מגדילה בהתמדה את היתכנותו. "משהו קשה להגדרה, אפשרות רחוקה לטוב, אך שלמענה שווה לשרוד", כפי שכתב לוי. או – במילות שיר אחד פחות צפוי שיכול לחתום את הערב: ישנו אור שלעולם אינו כבה.

כשפרימו לוי ז"ל ומירב לשם גונן, אמה של רומי שנחטפה לעזה, יישבו ב"סלון שלי" השנה בערב יום השואה, רק דבר אחד יחבר ביניהם – הסיכוי. הסיכוי הנוכח, הקלוש – שיום אחד בכל זאת זה ייגמר אחרת. הסיכוי שלא להסכים אף פעם לא למה שקרה – ולא למה שממשיך לקרות. הסיכוי להינצל ולהציל חיים | רענן שקד מצייר את הזיכרון בסלון המדומיין שלו בצל ה-7 באוקטובר, ועודנו מאמין

לא, זה לא מתחבר, וזה לא אמור להתחבר. ה-7 באוקטובר איננו שואה חדשה, גם לא ישנה. ה-7 באוקטובר היה פוגרום. פוגרום מהסוג הישן, בזמן החדש. והשואה עדיין שם, תמיד שם. שואה.

כשאני חושב על הזיכרון בסלון שלי השנה, רק דבר אחד בלבד עשוי לחבר בין האורחים המדומיינים בו. בין פרימו לוי ז"ל, שלד-אדם נוטה למות בין מאות "דחלילים אומללים ומטונפים", כדבריו, במחנה אושוויץ ב-1944, לבין האורחת האפשרית הנוספת - מירב לשם גונן, אמה של רומי בת ה-23 שנחטפה לעזה ב-7 באוקטובר 2023.

הדבר האחד הזה הוא הסיכוי. הסיכוי הנוכח. הסיכוי הקלוש, העמום אבל הנוכח, שהסיוט, יום אחד, ייגמר.

הסיכוי ש"גם במקום הזה אפשר להישאר בחיים, ולכן צריך לרצות להישאר בחיים", כמו שכתב לוי ב"הזהו אדם". הסיכוי שגם אם "אנחנו עבדים חסרי זכויות, ניתן להעליבנו ולהשפילנו, נידונים למוות בטוח", עדיין נוכל לעשות את הדבר האחד שנוותר לעשות, "ואנו חייבים בכל כוחנו לנסות לעשותו, משום שזה הדבר היחיד והאחרון שנשאר לנו: אנו יכולים שלא להסכים למעשיהם".

הסיכוי הזה.

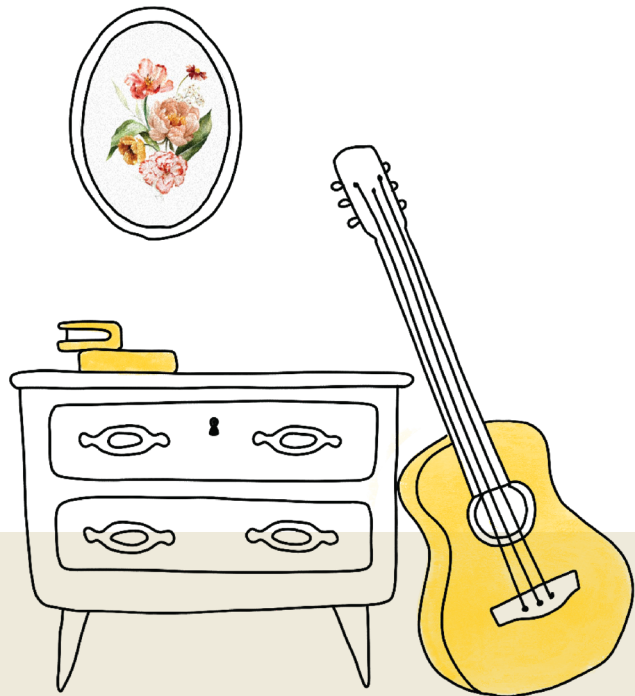
שלא להסכים אף פעם. לא למה שקרה, לא למה שממשיך לקרות, לא למה שנעשה לנו, לא למה שנלקח מאיתנו. אנחנו לא מסכימים, לא מקבלים, לא מתמסרים לחידלון. ואנחנו מעניקים לעצמנו – בינינו לבינינו, רק בדיאלוג הפנימי שלנו עם עצמנו, שהוא כל שנוותר לנו כשסביבנו פעורה התהום שלתוכה בסבירות גבוהה, ניפול – את הסיכוי הזה. הסיכוי שזה בכל זאת ייגמר אחרת.

פרימו לוי לא מוכרח לשבת אצלי בסלון כדי לספר על הבהובו של הסיכוי הזה. אפשר פשוט לקרוא את "הזהו אדם" ולהבין איפה – גם כשהכל נראה חתום וגמור,

היום שאחרי השואה \ סיון רהב מאיר

רחוק, בשיא האוווה, כדי להחיות אותו. זה המסר המהדהד של תנועת חב"ד מהשואה: את כל מי שהם רצו להעמיד בתור ולהעלות באש במשרפות, אנחנו נחפש עד לקצה קטמנדו או אלסקה, כדי להדליק אש של חיים, נר של שבת. גם חמאס רצה לשרוף את כולנו. האם נלמד את הלקח?

ולסיום, גם את סבתי, ניצולת ברגן בלזן, עדה רוזנשטראוך ז"ל, הייתי כל כך שמחה לארח, באהבה ובגעגוע. בלי משנה פילוסופית, בלי הרצאות וחיבורים תורניים, אלא בעשייה פשוטה של ניצולה שעלתה לארץ ישראל ובנתה והביאה חיים, ובזכותה מילים אלה נכתבות.

מה הכי חשוב ביום השואה השנה? היום שאחרי - התקומה. גם אחרי ה-7 באוקטובר עלינו ללמוד איך קמים מהאפר של בארי, מחורבות נחל עוז ומרפאים את הלב. לכן, מצעד האורחים שלי ביזכרון בסלון שאני מדמינת השנה יכלול את - אלי ויזל שראה כחובתו לדחות את הייאוש, ויקטור פרנקל ששם זרקור על הבחירה, פרופ' יונתן זקס שאמר שאנחנו לא מבוססים על שואה - אלא על גדולה, וסבתא שלי, ניצולת ברגן בלזן, שבעשייה פשוטה עלתה לארץ ישראל ויצרה חיים

מה הכי חשוב בעיניי, ביום השואה תשפ"ד? היום שאחרי השואה. אחרי השמדת שלישי מעמנו, תוך שלוש שנים בלבד, העם היהודי קם מתוך האפר של המחנות והגיע לפסגות היסטוריות. קוראים לזה תקומה, וזה צריך להיות מוקד תשומת הלב שלנו כעת. ללמוד וללמד איך קמים מהאפר של בארי ומחורבות נחל עוז, איך לרפא את הלב של הפצועים והאבלים, איך לכתוב ביחד פרק חדש ומעורר השראה בתולדותינו.

לכן לסלון שלי, ביום השואה הזה, הייתי מזמינה אורחים מעוררי תקווה. אלי ויזל, למשל, ניצול השואה שזכה בפרס נובל, האיש שחינך מיליונים והפך לסמל: "בגלל שאני זוכר אני מיואש, אבל בגלל שאני זוכר, חובתי היא לדחות את הייאוש", כתב ויזל.

גם את ויקטור פרנקל הייתי מבקשת שנשמע. ניצול אושוויץ, פסיכיאטר, שאת התיאוריה שלו לא ניסח בחדר עבודה נוח וסגור, אלא חי אותה על בשרו: השאלה היא לא מה עשו לנו, אלא מה אנחנו עושים בתגובה. מה המשמעות שניתן לאירועים. גם מול רוע בלתי נתפס יש לכל אדם בחירה כיצד לפעול. הוא יכול וצריך לבחור בחיים, בעשייה, בטוב.

הרב פרופ' יונתן זקס אקטואלי גם הוא, יותר מאי פעם: אסור לבסס את הזהות שלנו רק על אויב חיצוני, הוא כתב על השואה, והדברים יפים גם כעת. הוא התחנן שנזכור: אנחנו לא מבוססים על שואה, אלא על גדולה. על הבשורה שלנו לאנושות כולה. העולם לא רוצה את המסכנות שלנו, הוא מחכה לשמוע את הקול היהודי הייחודי. כלומר, עלינו לא רק לזעזע את האומות עם זועעות השואה, או זועעות שמחת תורה, אלא להציג תשובה של אור וחיים וצדק. אם הרוע המוחלט מסמן אותנו בכל דור כאויב שלו - עלינו להתחזק בחיבור שלנו אל הטוב.

יש לנו עוד כל כך הרבה מורים. הרבי מלובביץ', ששיקם עולם יהודי שלם אחרי השואה, לימד אותנו: אם היטלר (או סינוואר בדורנו) רצה להגיע עד ליהודי הכי רחוק, בלי הבדל בין יהודים שונים, בשיא השנאה, כדי להשמיד אותו - עלינו להגיע עד ליהודי הכי

תְּפִלָּה לְשִׁלּוּמֵנוּ / מאיה בואנוס

מי שְׁבֵרַךְ אַבוֹתֵינוּ וְאִמּוֹתֵינוּ שִׁיבְרַךְ גַּם אוֹתָנוּ. עַכְשָׁו, בְּרַגַע הַזֶּה. שִׁישַׁלַח תְּפִלָּה לְשִׁלּוּמֵנוּ, לְשִׁלּוּמָה שֶׁל הָאָרֶץ, לְשָׁלוֹם. מִי שְׁבֵרַךְ אַבוֹתֵינוּ וְאִמּוֹתֵינוּ שִׁיבְרַךְ אֶת הַחֲטוּפִים וְהַשְׁבוּיִים בְּשׁוֹבָם הַבְּיָתָה, בְּקֶרֶן אוֹר מַעַל לְרֹאשָׁם, בְּחִבּוּק מִנְחָם, בְּבֵית מִכָּה, בְּלִילָה עִם חֲלוֹן פְּתוּחַ, בְּמִרְחָב בְּטוּחַ.

מי שְׁבֵרַךְ אַבוֹתֵינוּ וְאִמּוֹתֵינוּ שִׁיבְרַךְ אֶת חִילֵי צְבָא הַהֲגָנָה לְיִשְׂרָאֵל וְאֲנָשֵׁי כּוֹחוֹת הַבְּטָחוֹן, הָעוֹמְדִים עַל מִשְׁמֵר בֵּיתָנוּ בְּמִסִּירוֹת אֵין קֶץ, בְּרַחֲב לֵב, בְּסוֹלִדְרִירוֹת. שְׁלַח לָהֶם כּוֹחַ בְּשַׁעַת לִילָה עֵיפָה, וּשְׁלַח גַּם לָנוּ הָעוֹמְדִים בְּעֶרְף מְאֻחָרֵיהֶם, לִילָה לֹלֵא דְאָגָה וְאוֹלֵי, אִיזוֹ דְמָעָה שֶׁל שִׁמְחָה.

מי שְׁבֵרַךְ, בְּרַךְ אוֹתָנוּ בְּרַפּוּאָה שְׁלֵמָה, שְׁכָל פְּצוּעַ וּפְצוּעָה, קָלִים כְּאֲנוּשִׁים, יְשׁוּבוּ אֶל כּוֹחוֹתֵיהֶם וְאֶל חַיֵּיהֶם. שְׁרִסִּי הָרְמוֹן, כְּרִסִּי הַזְּכָרוֹן לֹא יִפְגְּעוּ בָהֶם יוֹתֵר. בְּרַךְ אוֹתָנוּ, שְׁלֵא נַחֲסִיר נְשִׁימָה מִכָּל קוֹל לֹא מִכָּה, שְׁלֵא נִפְחַד בְּמָקוֹם בוֹ הַפְּחַד לֹא נִדְרָשׁ.

רַפָּא אֶת קִירוֹת לִבְנוֹ וְאֶת קִירוֹת בֵּיתָנוּ, בְּרַךְ אוֹתָנוּ שֶׁנִּשְׁבַּח אֲלֵיהֶם בְּמַהֲרָה. בְּרַךְ אוֹתָנוּ שֶׁנִּקְוָם. פַּעַם נוֹסְפָת. כְּאַבוֹתֵינוּ. מִן הַתְּהוֹם. שֶׁנִּשְׁבַּח זֶה לְצַד זֶה, נִתְחַזַּק, נִשְׁקָם וְנִאֲהַב.

בְּרַךְ אוֹתָנוּ שֶׁנִּזְכָּר אֶת שְׁכָל דוֹר וְדוֹר עֵבֶר וְנִהְיָה לְמוֹפֶת עֲבוּר הַדּוֹרוֹת הַבָּאִים, שֶׁנִּבְנָה, נִסְלַל וְנִנְיַח עַל כְּתֻפֵינוּ אֶת מִשָּׂא הָעֵתִיָה.

וְנִאֲמַר כְּלָנוּ אָמֵן

זִיכָרוֹן
בַּסֵּלוֹן